

'Vollendet das ewige Werk'

door Jan de Kater

Niet op een bergtop praat de godenburcht, maar het licht, dat van die burcht afstraalt, schittert wel op aan het einde van een tunnel. En aan die tunnel, die op het toneel van de Deutsche Oper een metafoor moet zijn van de tijdreis die ieder moet maken, is nu een einde gekomen. Götz Friedrichs encenering uit 1984 van *Der Ring des Nibelungen* is rond Pasen 2017 voor het laatst op het toneel gebracht. Deze *tunnelring* keert niet meer terug. Het werk is voltooid, het Walhalla is af en daarmee is de verstarring van de godenwereld voor eeuwig een feit.

Totdat er natuurlijk weer een nieuwe productie op het toneel komt – in

Berlijn moet dat in 2020 gebeuren, de regisseur is dan Stefan Herheim, zodat het fantastische verhaal in tekst, beeld en muziek van Wagner over liefde, macht en de zwakte van de mens, ons opnieuw zal betoveren, meeslepen en innerlijk beroeren. Als het allemaal goed is natuurlijk, en deze tunnelring was goed. Daarom heeft deze productie ook zo lang standgehouden.

Hij was eerlijk gezegd toch wat uit de tijd geraakt. Het was een modernistische productie, maar gelukkig geen postmoderne. De aanwijzingen van Wagner over hoe het toneelbeeld eruit moest zien waren weliswaar niet letterlijk opgevolgd, maar de handelingen en de verbeelde locaties pasten goed bij elkaar. De muzikale hoogtepunten kwamen goed tot hun recht en werden gelukkig niet ondergesneeuwd door niet passende handelingen op het toneel. Mimes werkplaats was een echte werkplaats en Siegfried bleek het smeden van Notung goed afgekeken te hebben van zijn pleegvader. Het hof van de Gibichungen zag er als een echt hof uit, het water van de Rijn bewoog en kleurde in steeds wisselend tinten op. Maar juist aan dat water kon je het verouderd zijn van de productie goed merken. Dat werd door Peter Sykora, verantwoordelijk voor de kostuums en het toneelbeeld, in 1984

Scènefoto *Das Rheingold*: 'wapperende lappen'

Die Walküre onder andere Simon Estes Wotan, Cheryl Studer Freia, Peter Hofmann Siegmund, Matti Salminen Hunding, Julia Varaday Sieglinde en Catarina Ligendza Brünnhilde. En in 1985 zongen

Scènefoto *Das Rheingold*

verbeeld met vele lagen doeken, die door de Rheintöchter bewogen werden en waarop wisselende kleurendia's werden geprojecteerd, maar het bleven toch wapperende lappen. Daar zouden de technische hulpmiddelen van nu wel beter raad mee weten. Götz Friedrich zou zich sowieso verbaasd hebben over de meer dan 50 uitvoeringen van zijn *Ring*, waaronder ook gastvoorstellingen in Yokohama, Tokio en Washington.

Vele sterren hebben in deze productie gezongen. In 1984 waren dat in *Das Rheingold* en

daarbij nog Rene Kollo en Toni Krämer Siegfried, Ingrid Bjoner Brünnhilde, Hans Sotin Der Wanderer en Salminen Hagen. De dirigent toen was Jesús López Cobos.

De jaren daarop volgden in 1987 James Morris Wotan, Hanna Schwarz Fricka, Karan Armstrong Sieglinde, Deborah Polaski Brünnhilde, in 1988 Donald McIntyre Wotan, Ekkehard Wlaschiha Alberich en Gwyneth Jones Brünnhilde. Vele andere topzangers stonden later in deze productie, zoals James King, Spas Wenkoff, Aage Haugland, Ruth Hesse, Siegfried Jerusalem, Nadine Secunde, Hildegard Behrens, Eva Marton, Gabriele Schnaut, Anne Evans, Eva Marton, Günther von Kannen, Petra Lang, Luana DeVol, Albert Dohmen, Kurt Rydl, Linda Watson, Violeta Urmana, om maar een aantal te noemen.

Eva-Maria als Sieglinde

In deze laatste serie voorstellingen schitterden ook weer heel wat zangers. Eva-Maria Westbroek als Sieglinde en Stuart Skelton als Siegmund zongen en speelden zeer ontroerend en het publiek brak voor hun prestaties het huis af. Westbroek leek door het langdurige, daverende applaus gewoon aangedaan. Het zal je ook maar gebeuren dat je minutenlang bravogeroep van meer dan duizend mensen over je heen krijgt. In *Siegfried* zong Ricarda Merbeth een mooie Brünnhilde en Samuel Youn een goede Wanderer. Derek Walton en Iain Paterson waren overtuigend als Wotan en Evelyn Herlitzius en Stefan Vinke stalen de show als Brünnhilde en Siegfried in *Götterdämmerung*. Het publiek kon niet genoeg van hen krijgen en klaptten meer dan een kwartier voor zangers, dirigent Donald Runnicles en het orkest dat ook op het toneel verscheen, en natuurlijk voor deze grandioze productie van Götz Friedrich, die nu verleden tijd is. Het Berlijnse

Wagnerverband dankten de solisten met bloemen. Tijdens de pauze had het publiek al tijdens een signeesessie zijn dank kunnen betuigen aan Karan Armstrong, Hanna Schwarz, Matti Salminen en Peter Sykora.

Foto's DOB Bettina Stöß